„PHILOLOGICAL STUDIES“ – Славистичко меѓународно интердисциплинарно списание од областа на хуманистичките науки

Издавач

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за македонска литература – Скопје

***Philological Studies,* Vol. XXIV No. 2 (2026)**

Главен уредник

проф. д-р Јасмина Мојсиева-Гушева – Институт за македонска литература, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Македонија

Извршен уредник:

д-р Тамара Ќупева – Институт за македонска литература. Скопје, Северна Македонија

Уредувачки одбор

проф. д-р Ивица Баковиќ – Факултет за хуманистички и општествени науки, Универзитет во Загреб, Хрватска

д-р Бојан Чолак – Институт за литература и уметност, Белград, Србија

д-р Нина Дитмајер-Прандо – Институт за словенечка литература и литературни студии, Љубљана, Словенија

проф. д-р Роберт Ходел – Институт за славистички студии, Универзитет во Хамбург Германија

проф. д-р Бранко Тошовиќ – Институт за славистички студии, Универзитет „Карл-Франц“ во Грац, Австрија

проф. д-р Оксана Микитенко – Институт за: уметнички студии, фолклор и етнологија „Максим Рилски“, Национална академија на науки на Украина, Киев, Украина

СОДРЖИНА / CONTENT

Предговор (мк) 17

Preface (en) 18

Предговор (ср) 19

Predgovor (sl) 20

Predgovor (hr) 21

Филозофски и културолошки проблеми / Philosophical-Cultural Problems

Ангелина Бановиќ-Марковска / Angelina Banović-Markovska

ВРЕМЕНСКАТА ДИМЕНЗИЈА НА ВИСТИНАТА КАЈ ДОСТОЕВСКИ И БУЛГАКОВ /

THE TEMPORAL DIMENSION OF TRUTH IN DOSTOEVSKY AND BULGAKOV 25-52

Историја и филологија / History and Philology

Дарин Ангеловски / Darin Angelovski

КАНОНСКАТА ПРЕТСТАВА ЗА ТВОРЕШТВОТО НА ПИСАТЕЛОТ ИВАН ТОЧКО И НЕГОВАТА НЕОБЈАВЕНА КНИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦА /

THE CANONICAL REPRESENTATION OF IVAN TOČKO'S WORK AND HIS UNPUBLISHED WRITINGS FOR CHILDREN 55-67

Јазикот во историско-културолошки контекст (компаративен аспект) / Word in Historical and Cultural Context (Comparative Aspect)

Андреј Стојановски / Andrej Stojanovski

ПАРОДИЈАТА И ХИПЕРБОЛАТА / PARODY AND HYPERBOLE . 71-92

Литературата во интеркултурен контекст / Literature in Intercultural Context

Вељко С. Ивановић / Veljko S. Ivanović

ИДИОТ СТАНИСЛАВА ВИНАВЕРА: *РАТНИ ДРУГОВИ* И ТРАГОВИ РУСКЕ КУЛТУРЕ /

THE IDIOT OF STANISLAV VINAVER: *WAR COMRADES* AND MARKS OF RUSSIAN CULTURE 95-129

Јована Караникиќ Јосимовска, Анастасија Ѓурчинова / Jovana Karanikikj Josimovska, Anastasija Gjurčinova

ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРЕВОДИ НА МАКЕДОНСКИТЕ КЛАСИЦИ:КОНЕСКИ И УРОШЕВИЌ ПРЕД ЧИТАТЕЛИТЕ ВО ИТАЛИЈА /

ITALIAN TRANSLATIONS OF MACEDONIAN CLASSICS: KONESKI AND UROŠEVIĆ FOR ITALIAN READERS 131-155

Ivica Baković

MAKEDONSKI KLASICI U HRVATSKOJ: PRIJEVODNA RECEPCIJA MAKEDONSKE KNJIŽEVNOSTI I MAKEDONSKOG KNJIŽEVNOG KANONA U HRVATSKOJ OD 1991. DO 2025. /

MACEDONIAN CLASSICS IN CROATIA: THE TRANSLATIONAL RECEPTION OF MACEDONIAN LITERATURE AND THE MACEDONIAN LITERARY CANON IN CROATIA FROM 1991 TO 2025 157-196

Ivana Latković, Ana Marić

SPISATELJICE U, OKO I ONKRAJ KANONA JUŽNOSLAVENSKIH KNJIŽEVNOSTI /

WOMEN WRITERS WITHIN, AROUND, AND BEYOND THE CANON OF SOUTH SLAVIC LITERATURES 197-225

Снежана Николић / Snežana Nikolić

БАГДАЛА (1954) КАО ЗАЧЕТАК ПОЕТИКЕ ФРАГМЕНТАРНОСТИ И КОЛАЖИРАЊА У СТВАРАЛАШТВУ ДУШАНА МАТИЋА /

BAGDALA (1954) AS THE ORIGIN OF THE POETICS OF FRAGMENTARINESS AND COLLAGE IN THE OEUVRE OF DUŠAN MATIĆ 227-249

Гоце Смилевски / Goce Smilevski

ЗОШТО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ Е ОТСУТНА ОД *ЗАПАДНИОТ КАНОН* НА ХАРОЛД БЛУМ? /

WHY MACEDONIAN LITERATURE IS ABSENT FROM HAROLD BLOOM'S *WESTERN CANON* 251-267

Марко С. Тошовић / Marko S. Tošović

УСМЕНА ПРИЧА И ТИШИНА У РОМАНУ КОД ХИПЕРБОРЕЈАЦА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ /

ORAL STORYTELLING AND SILENCE IN THE NOVEL AMONG THE HYPERBOREANS BY MILOŠ CRNJANSKI 269-290

Jakov Milovac

ĐAVOLSKA ZVIJERI, ČUDNO SAZDANA: FOKALIZACIJA I ROD U IGRI S ĐAVOLOVIM REPOM VITOMILA ZUPANA /

DEVILISH BEAST, STRANGELY MADE: FOCALIZATION AND GENDER IN VITOMIL ZUPAN'S GAME WITH THE DEVIL'S TAIL... 291-306

Марија С. Цветићанин / Marija S. Cvetićanin

ОБЛИЦИ СМЕХА У ПРИПОВЕДНОМ СТВАРАЛАШТВУ ЛАЗЕ ЛАЗАРЕВИЋА /

FORMS OF LAUGHTER IN THE NARRATIVE CREATION OF LAZA LAZAREVIĆ 307-322

Matija Ivačić, Ivan Moharić

PANSLAVIZAM JÁNA KOLLÁRA U ODABRANIM DJELIMA HRVATSKIH ILIRSKIH PJESNIKA (ADOPCIJA I TRANSFORMACIJA)

JÁN KOLLÁR'S PAN-SLAVISM IN SELECTED WORKS OF CROATIAN ILLYRIAN POETS (ADOPTION AND TRANSFORMATION) 323-350

Современото општество во културата, јазикот и литературата / Modern Society in Culture, Language and Literature

Јасмина Мојсиева-Гушева / Jasmina Mojsieva-Gusheva

ПРИРОДАТА ВО МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ БАЛАДИ (Еколошки и семантички пристап) /

NATURE IN MACEDONIAN FOLK BALLADS (An Ecological and Semantic Approach) 353-375

Проучување на говорот и лингводидактика / Speech Studies and Language Didactics

Симона Груевска-Маџоска / Simona Gruevska Madjoska

СИНОНИМИЈАТА И ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКАТА АКУМУЛАЦИЈА ВО РОМАНИТЕ НА ГОЦЕ СМИЛЕВСКИ (Семантички и стилистички аспекти) /

SYNONYMY AND LEXICO-SEMANTIC ACCUMULATION IN THE NOVELS OF GOCE SMILEVSKI (Semantic and Stylistic Aspects) 379-400

Рецензии и информации / Reviews and Information

Тамара Бабић / Tamara Babić

О ЈЕДНОЈ ПРЕКООКЕАНСКОЈ ЧЕЖЊИ / ON A TRANSEOCEANIC LONGING 403-406

Наталија Благојевић / Natalija Blagojević

ИЗМЕЂУ ПОЈМА И ТУМАЧЕЊА: VADEMECUM КАО САВРЕМЕНИ ВОДИЧ КРОЗ ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ /

BETWEEN CONCEPT AND INTERPRETATION: VADEMECUM AS A CONTEMPORARY GUIDE THROUGH ART HISTORY 407-409

Валентина Миронска-Христовска / Valentina Mironska-Hristovska

ХРИСТИЈАНСТВОТО ВО ЦРНОГОРСКИОТ ДУХОВЕН И КУЛТУРНОИСТОРИСКИ ИДЕНТИТЕТ /

CHRISTIANITY IN THE MONTENEGRIN SPIRITUAL AND CULTURAL-HISTORICAL IDENTITY 411-421

Љубица Д. Нешић / Ljubica D. Nešić

СВЕТИ САВА У ИСТОРИЈИ, ТЕОЛОГИЈИ И УМЕТНОСТИ /

SAINT SAVA IN HISTORY, THEOLOGY, AND ART..... 423-428

Билјана Ристовска-Јосифовска / Biljana Ristovska-Josifovska

ТРКАЛЕЗНАТА МАСА „АКАДЕМСКИОТ ПРОФИЛ НА КРСТЕ МИСИРКОВ“ – ПО ПОВОД 150-ГОДИШНИНАТА ОД РАЃАЊЕТО /

ROUND TABLE "THE ACADEMIC PROFILE OF KRSTE MISIRKOV" – ON THE OCCASION OF THE 150th ANNIVERSARY FROM HIS BIRTH (SKOPJE, 18 NOVEMBER 2024)..... 429-435

Бојан Чолак / Bojan Čolak

СИНТЕТИЧКИ ХОРИЗОНТИ НУШИЋЕВОГ ДЕЛА: О МОНОГРАФИЈИ *КЊИЖЕВНИ СВИЈЕТ БРАНИСЛАВА НУШИЋА* ГОРАНА МАКСИМОВИЋА /

SYNTHETIC HORIZONS OF NUŠIĆ'S WORK: ON THE MONOGRAPH *THE LITERARY WORLD OF BRANISLAV NUŠIĆ* BY GORAN MAKSIMOVIĆ..... 437-441

UDK: 821.163.41.09(049.3)

СИНТЕТИЧКИ ХОРИЗОНТИ НУШИЋЕВОГ ДЕЛА: О МОНОГРАФИЈИ *КЊИЖЕВНИ СВИЈЕТ БРАНИСЛАВА НУШИЋА* ГОРАНА МАКСИМОВИЋА

(Горан Максимовић. *Књижевни свијет Бранислава Нушића.* Нови Сад: Православна реч, 2024, 499 страна)

Бојан Чолак
Институт за књижевност и уметност
Београд, Република Србија
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1197-4794

SYNTHETIC HORIZONS OF NUŠIĆ'S WORK: ON THE MONOGRAPH *THE LITERARY WORLD OF BRANISLAV NUŠIĆ* BY GORAN MAKSIMOVIĆ

(Goran Maksimović. *The Literary World of Branislav Nušić*. Novi Sad: Pravoslavna reč, 2024, 499 pages)

Bojan Čolak
Institute for Literature and Art
Belgrade, Republic of Serbia
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1197-4794

Монографија *Књижевни свијет Бранислава Нушића* Горана Максимовића представља значајан и обухватан допринос савременим тумачењима Нушићевог дела у српској науци о књижевности, утемељен на јасно профилисаном и доследно спроведеном методолошком приступу. Проистекла из вишедеценијског истраживачког рада, ова књига сведочи како о континуитету ауторовог интересовања за Нушићево стваралаштво, тако и о поступном концептуалном сазревању интерпретативног модела способног да унутар јединственог аналитичког оквира обухвати биографску, поетичку, жанровску

и културноисторијску димензију Нушићевог опуса. Отуда Top of Form

ову монографију није оправдано посматрати као збир претходно објављиваних радова, него као кохерентно конципирану и унутрашње интегрисану научну целину, у којој су ранија истраживања проширена, прерађена и укључена у нов, много шири хоризонт разумевања.

Посебна вредност Максимовићеве књиге огледа се у чињеници да је Нушићево дело сагледано у његовој пуној жанровској разуђености. Уместо да, као што је то често био случај у рецепцијској традицији, тежиште остане готово искључиво на комедиографском опусу, аутор истраживачку пажњу равномерно распоређује и на драме, и на лирику, и на приповедну прозу, и на документарно-мемоарске текстове, и на путописе, и на рукописну и епистоларну грађу, као и на реторику и ситније, мање познате списе. На овај начин Нушић се појављује и као „највећи српски комедиограф“ и као вишестрани писац, културни делатник и сведок једне епохе, чији се књижевни профил не може разумети уколико се из вида изгуби целовитост његовог стваралачког искуства. Управо у томе и јесте један од највећих домета ове студије: она коригује редукционистичка читања Нушића и враћа га у оквир пуне жанровске и поетичке сложености.

Композиционо устројство монографије додатно осветљава начин на који је овај сложени истраживачки захват спроведен. Организована према јасно диференцираним жанровским целинама, књига омогућава постепено и систематично продубљивање увида у различите слојеве Нушићевог стваралаштва. Таква структура обезбеђује прегледност излагања и подстиче динамику тумачења, будући да омогућава сагледавање појединих сегмената опуса у њиховој специфичности, као и у међусобним односима и унутрашњим прожимањима. Кроз тако пажљиво артикулисану организацију грађе остварује се једна од кључних вредности студије – могућност да се Нушићев књижевни свет разуме као сложен, вишеслојан и унутрашње повезан систем.

Једна од важних особености књиге огледа се у начину на који је обликован однос према Нушићевој биографији. Поглавље „Нушић у хронолошкој пројекцији“ превазилази ниво репродуковања општепознатих података и пажњу усмерава ка мање истраженим, па и готово непознатим чињеницама, нарочито онима из домена приватног живота и конкретних културноисторијских околности. Биографски слој тако добија интерпретативну функцију и укључује се у процес разумевања Нушићевог дела, као његов конститутивни елемент. У томе приступу јасно се уочава једна од кључних одлика Максимовићеве методологије: читање књижевног текста у динамичком односу према животном искуству писца, уз истовремено одржавање аналитичке дистанце која спречава редукцију тумачења на биографски ниво.

Значајан научни допринос остварују и поглавља у којима се преиспитују сегменти Нушићевог опуса који су у претходној литератури остајали на маргини истраживачке пажње. Анализа Нушићеве лирике открива жанровску разуђеност овог корпуса – од сатиричких и љубавних до рефлексивних, родољубивих и дечјих песама – и истовремено отвара питање њиховог вредновања у оквиру целине опуса. Максимовићев интерпретативни поступак овде се одликује аналитичком прецизношћу и критичком мером: јасно се оцртавају домети и ограничења Нушићеве лирске уметности, уз утврђивање њеног функционалног места у укупној поетици писца.

Сродан приступ примењен је и у разматрању драма, које су у досадашњим проучавањима често остајале у сенци комедиографског опуса. У овим анализама указује се на њихове уметничке потенцијале и на значај који имају у развојном контексту српске драмске књижевности с краја XIX и почетка XX века, чиме се додатно проширује слика Нушићевог књижевног деловања.

Посебно успелим показује се тумачење политичке тематике у Нушићевом делу. Максимовић феномен власти сагледава изван уског оквира комедиографског подсмеха и интерпретира га као шири поетички и идејни проблем који прожима различите

жанровске слојеве Нушићевог опуса. У томе кључу, комика власти функционише као једна од носећих категорија за разумевање како Нушићевог смеха, тако и његовог критичког односа према друштвеној стварности.

Овај интерпретативни правац добија додатну тежину у контексту Максимовићевог дугогодишњег научног интересовања за феномен комичног, за модалитете смеха, као и за сложени однос хумористичког и сатиричког, укључујући и гранична подручја у којима се комично додирује с трагичним. Таква истраживачка усмереност на „типове смеха“ у српској књижевности интегрисана је у аналитички оквир ове монографије, и представља један од њених најстабилнијих теоријско-методолошких ослонаца.

И у тумачењу приповедне прозе Максимовић испољава висок степен истраживачке зрелости и акрибичности. Нушићево дело позиционира у шири оквир српске и европске прозне традиције, при чему прецизно разматра типологију смеха, комичке поступке, облике наративне организације, као и функцију анегдоте, приповедача, дескрипције и коментара. Посебна вредност овог приступа огледа се у равномерној аналитичкој пажњи усмереној и ка хумористичко-сатиричким текстовима и ка такозваним „озбиљним“ приповедним делима. У том сегменту студија успоставља важну интерпретативну равнотежу: Нушић се указује као писац сложеног приповедног регистра, чији се израз не исцрпљује у домену комичног, већ обухвата и различите моделе обликовања друштвене критике, историјског искуства и психолошке карактеризације ликова.

Вредност ове монографије додатно је оснажена дугогодишњим континуитетом ауторовог специјализованог бављења Нушићем и српском књижевношћу XVIII, XIX и почетка XX века. Биографски и научни подаци о Максимовићу јасно потврђују ту истраживачку усмереност: магистарски рад посвећен је Нушићу као приповедачу, докторска дисертација типовима смеха у српској прози XIX века, док је његов укупни научни ангажман у значајној мери обликован проучавањем комичног, сатиричног и хумористичког у српској књижевности.

Књижевни свијет Бранислава Нушића стога се указује као резултат дуготрајног и систематичног истраживачког процеса, у којем се акумулирано знање, аналитичко искуство и теоријска рефлексија сабирају у заокружену и методолошки стабилну научну целину.

Најзад, важно је нагласити да се Максимовићева монографија сврстава у онај тип научних студија које, поред синтезе постојећих сазнања, отварају простор за нове интерпретативне увиде. Нушићево дело у њој се изнова проблематизује и поставља у хоризонт савременог читања, при чему се указује на чињеницу да канонска препознатљивост често прикрива недовољно истражену целовитост опуса. У том контексту, *Књижевни свијет Бранислава Нушића* може се сагледати као студија која обједињује књижевноисторијску поузданост, аналитичку прецизност и синтетичку снагу, те као дело које ће представљати једно од кључних упоришта за будућа проучавања Нушићевог живота, поетике и жанровски разуђеног стваралаштва.